

# Адыгэ

1923-рэ илъэсым  
гъэтхалэм  
кыщегъэжыгъэу  
кыдэклы

№ 197 (22886)

2023-рэ илъэс

МЭФЭКУ

ЧЪЭПЫОГЪУМ и 26-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +  
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгохэр



# Мафэ



Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

## Сабыим ебгъэлъэгъурэр игъогу

Адыгэ культурэм и Мафэ непэ республикэм щыхагъуэнэфыкы. Ар тикъэклошт уахтэ фэдгъэшлонэу тыфаемэ, кыткълэхуэхэрэм ахэтлхъан фае.

Адыгэмэ шэн-хэбзэ дахэу ахэлъыгъэхэр, ящылэныгъэ гъогу зыфэдэр икыу фэдизэу ныбжыкълэмэ ябгъэшлэным, алыбгъэ-лэсыным, зэхябгъэшлыкыным апае лфхтхэбзэ гъэнэфагъэхэм язэхэцэн кълэцлыкыу ыгъыплэм кыщегъэжыгъэу щыт.

Адыгэ гушылэжыым «Кълэлэм ебгъэлъэгъурэр игъогу» ело. Арыш, лъэпкъым ишэн-хабзэхэм атетэу цыфым исабыигом кыщегъэжыгъэу плуныгъэ лфхэр дызепхъэхэмэ нахышлу. Ар кызыщегъэжыгъэр унагъор ары, кълэцлыкыу ыгъыплэхэм лъагъэуатэ.

Шэуджэн районым ит кълэцлыкыу ыгъыплэу «Насып» зыфилорэм Мэрэтыкыо Нэфсэт лф зыщишлэрэр илъэси 6 нахь мыхъугъэми, ипшъэрылхэр чанэу егъэцаклэх. 2019-рэ илъэсым «Кълэзегъэджэ анахь дэгъу» зыфилорэ зэнэкъокъоу Шэуджэн районым щыкыуагъэм апэрэ чыплэр кыщыдихыгъ. Кълэцлыкыу ыгъыплэм имузееу «Адыгэмэ яхыш» зыфилорэм хэхъоныгъэ ышлыным дэлажэ. Ащ члэлъ пкъыгъоухэм апыл къэбархэр арегъашлэ.

«Адыгабзэм зыкъегъэлэтыжыгъэным сыдэлажэ, — ело Нэфсэт. — Программэу щылэм диштэу кълэцлыкыуагъэм лф адэсэшлэ. Ныдэлъфыбзэм илэшлугъэ зэхасэгъашлэ. Проектэу «Лъэпкъым ыпсэр — ыбз» зыфилорэр щылэныгъэм щыпхырыщыгъэным сыпыл. Кълэцлыкыу ыгъыплэм илофшлэн зэрэзехищэрэм бэкклэ елытыгъ сабыеу мыщ члэхэм плуныгъэ-гъэсэныгъэу агъотыштыр. «Адыгэ культурэм и Мафэ» зыфилорэр непэ хэдгъэуэнэфыкыштыр. Сабыигом шэн-хэбзэ дахэхэр яцлыкыуагъэм кыщыублагъэу зэрахъанхэм фытегъэлсыхыгъэу лфхтхэбзэхэр зэхасэщэ. Унагъом, нахыжыгъэхэм шхъэкълэфэ афашы-



ным, чылопсым уфэсакыи зэрэфаем аналэ тырзэгъадзэ.

Ныдэлъфыбзэм изэгъэшлэнклэ анахь мэхъанэ зилэмэ ащыщ кълэцлыкыуагъэр ащ рыгушылэнхэ алъэкълэу бгъэсэнхэр. Ащкълэ программэр лэубытыплэшлоу кълэцлыкыу ыгъыплэм ил. Ащ кыдэлытэ сабыигом аныбж елытыгъэу бгъэфедэшт произведенихэр. Лъэпкъым икультура, ишэн-хабзэхэр кълэцлыкыуагъэм яплуныгъэ-гъэсэныгъэу щыгъэфедагъэхэ хумэ ащ фэдэ гъэнэфагъэ кызызрихыштым щэч хэлъп. Ащкълэ непэ амалышлэхэр щылэх.

Кълэцлыкыу ыгъыплэу «На-

сып» зыфилорэм ипашэу Зезэрэхъэ Фатимэ гушылэгъу тыфэхуыгъ.

«Адыгэ лъэпкъым ишэн-хабзэхэм атетэу цыфым исабыигом кыщегъэжыгъэу плуныгъэ лфхэр дызепхъэхэмэ нахышлу, — ело Фатимэ. — Кълэцлыкыу ыгъыплэм илофшлэн зэрэзехищэрэм бэкклэ елытыгъ кълэцлыкыуагъэм гъэсэныгъэу агъотыштыр. Сабыи пэпч цыф гъэпсыкълэ ыкыл шэн-шэпхъэ гъэнэфагъэхэр илэхэу кълэцлыкыу ыгъыплэм кълэло. Зыр адыгабзэкълэ мыдэу мэгущылэ, ятлонэрэм, адыгэ къуаджэ дэс нахь мышлэми, бзэр ышлэрэп, ящэ-

нэрэм — адыгабзи урысыбзи зэхэлхыгъэу егъэфедэ».

Проектым кыдыхэлъытагъэу Нэфсэт иегъэджэн лфхтхэбзэу «Лъэпкъым ыпсэр — ыбз» зыфилорэм теплгыгъ. Кълэцлыкыуагъэр адыгабзэкълэ усэхэм къаджагъэх, ордэ цыкыуагъэу кълэуагъэх, адыгэ шъуашэр ащыгъэу кълэуагъэх. Кълэплоу Мэрэтыкыо Нэфсэт илъэсищ нахь зымыныбж сабыигом адыгэ шъуашэм нэлусэ фишыгъэх. Ар тхалэм тетэу сабыимэ апашхъэ рилхыагъ. Цыемрэ саемрэ ахэшлыкыгъэу тхыпхэр дышъэрэ тыжыирикълэ агъэдэхэагъ. Нэфсэт къафилотэгъэ десэр

кълэцлыкыуагъэ агурыуагъ, фэкулайхэу агъэцэклагъ.

Адыгэм икультура идэхэагъэу уасэ фарагъэшлыным пае республикэм лфхтхэбзэхэу щызэхашэхэрэм ащыщ непэ Пушкиным и Унэу Мыекъуапэ дэтым щырагъэкълэуагъэх. Адыгэ культурэм и Мафэ кыдыхэлъытагъэу тилэпэлэсэхэм ялэшагъэхэм якъэгъэлъэгъон кызылэуахыштыр, флешмоб зэхашэшт, адыгэ шхыныгъоухэм ахагъэлэуагъэх, мэфэкл концерт щылэшт. Сыхыатыр 2-м лфхтхэбзэр рагъэжыштыр. Шоигъоныгъэу зилэпстэури ащ рагъэблагъэ.

ЛЪЭПШЫКЪО Фатим.



# Сэнаушыгъэ зыхэлъхэр кыыхагъэщыгъэх



Зипсауныгъэ амалхэр зэщыкыогъэ клэлэцлыкхэм ятворческэ амалхэр кыагъэлъэгъонхэм, джырэ шылакэм зыкыыхагъотэным фэ-лорышлэрэ республикэ фестивалэу «Шаг навстречу» зыфилорэр АР-м и Лъэпкъ унэу Пушкиным ыцлэ зыхьырэм шыкыуагъ.

Сэкъатныгъэ зилэ клэлэцлыкхэм ятворчествэ кызыщакъагъэлъэгъорэ офтхэабзэм икля-щаклох Адыгэ Республикэм лолшлэнымккэ ыккы социальнэ хэхъоныгъэмккэ и Министерствэ, цыфхэм ясоциальнэ фэло-фашлэхэр зыгъэцкэрэ зэхэубытгъэ гупчэр, АР-м икъяралыгъо учреждениеу «Социальнэ-реабилитационнэ гупчэу «Доверие» зыфилорэр.

Зэнэкъокъум иапэрэ уцугъор мэлъыфгъум и 15-м кыщегъэжыгъагъэу бэдзэогъум и 20-м нэс Адыгеим ирайонхэм ыккы икълэлэхэм ащыкыуагъ. Зисэнаушыгъэклэ кыахэщыгъэ клэлэцлыкхэр республикэ фестивалым хэлэжъэнхэ амал ялэ хуэгъэ.

Республикэм икълэлэхэм ыккы ирайонхэм кыарыкыгъэ клэлэцлыккы 43-рэ (ильэси 7-м кыщегъэжыгъагъэу 18-м нэс зыныбжъхэр) мыгъэрэ фестивалым хэлэжыгъагъэх. Ар мэфэкл шыккэм тетэу зэхачагъ ыккы яшыпкъэу зыфагъэхъазырыгъ. Ащ ишыхъатыгъ зипсауныгъэ

пыч фэхъугъэ клэлэцлыкхэм ядунэеплъыккэ кызылотыккырэ лэпэщысэхэр кызылэрашылэгъэ кыагъэлъэгъон гъэшлэгъонэу фестивалыр рамыгъажъэзэ фи-

лармонием кыщыцэуахыгъэр. Сурэтхэр, дышъидэхэр, шыгъыжыгъэхэм, хъэдэн шыабэм ахэшлыкыгъэ пкъыгъохэр, пхъонтэжыгъэ цыкыуагъэр кыэ-зэрэуогъоигъэхэм альэгъугъ.

Кыагъэлъэгъоным хэлэжыгъэхэм ащыц Кошхъэблэ районым шыц Датхъужь Ларисэ. Шыгъыжыгъем хишыкыгъэ пкъыгъо гъэшлэгъонхэр ащ кы-рихылагъэх. Теуцожь районым кыкыгъэ Кира Шанговар Лъэустэнхъэблэ гурыт еджаплэу N 10-м ия 9-рэ класс щеджэ. Кирэ ильэси 5-м итэу сурэтшыныр ригъэжыгъэ ыккы ежы-

ежырэу зегъасэ. Охътэ лые кызылэрашылэгъэу чылопсым ибаиныгъэ, идэхэагъэ кызылотыккырэ сурэтхэр ешых. Шэуджэн районым илыкылоу Дионис Кычиным клэпсэм хэшлыкыгъэ пкъыгъо зэфэшхъафхэр ышыгъэх.

Нэужым фестивалым имэфэкл лэхъу аублагъ. АР-м лолшлэнымккэ ыккы социальнэ хэхъоныгъэмккэ иминистрэ игуадзэу Ирина Ширинам кыэзэрэуогъоигъэхэм шлуфэс кыарихыгъ. Ныбжыккэ цыкыуагъэу сэнаушыгъэу ахэлым осэшлэ кыфишы-зэ, чанэу зыкыагъэлъэгъонэу,

творческэ гъэхъагъэхэр ашлынхэу кыафэлъэуагъ. Клэлэегъаджэу зыгъасэхэрэм ялофшлэн мыпсынклэ шытхэу хэлъэу зэрагъэцкэрэр ыккы ащккэ лъэ-шэу зэрафэразэхэр кыыхыгъэщыгъ.

Нэужым концерт программэр аублагъ. Ар едзыгъуиплэу зэтеуыгъагъ: орэд кълэ-нын, музыкальнэ лэмэ-псымэхэм кыарагъэлэнын, кыэшнын, сурэтшыныр.

Орэд кълэнынккэ теклоныгъэр кыдыхыгъэ **Эдуард Дыхтан** (Шэуджэн район). Музыкальнэ лэмэ-псымэхэмккэ апэрэ хуэгъэ **Алена Тарасенкэр** (Красногвардейскэ район). Кыэшнынккэ апэрэ чыплэр фагъэшшоагъ Адыгэкълэ шыц **Къошк Суандэ**. Сурэт ыккы лэпэщысэ шы-нынккэ кыахэщыгъэхэр **Мария Козловар** (Красногвардейскэ район) ыккы **Онэныкыо Дамир** (Адыгэкълэ).

Зипсауныгъэ амалхэр зэщыкыогъэ клэлэцлыкхэу зисэнаушыгъэклэ кыахэщыгъэхэм Санкт-Петербург шыккышт Дунэе фестивалэу «Шаг навстречу» зыфилорэм Адыгеир кыщагъэлъэгъошт.

Теклоныгъэр кыдэзыхыгъэхэм шытхэу тхылъхэр ыккы шлухъафтынхэр аратыгъэх. Хэлэжыгъэхэр шытхэу тхылъхэмккэ ыккы нэпэеплэ шлухъафтынхэмккэ агъэгушлуагъэх.

**КИАРЭ Фатим.**  
Сурэтхэр: А. лэшынын.



## Клэлэеджаклохэр рагъэблэгъагъэх



Мыекъопэ кыэралыгъо технологическэ университетым «пчъэ зэлухыгъэхэм» ямафэ щызэхашагъ.

Апшэрэ классхэм ащеджэрэ клэлэеджаклохэр ыккы ны-тыхэр ащ кыырагъэблэгъагъэх, гушы-лэгъу афэхъугъэх, шэпхъаклэхэр кыафалотагъэх.

Джырэклэ анахь ящыккыгъэ сэнэхъатхэу апшэрэ еджаплэм илэхэм ныбжыккылэхэр нэлуасэ афашыгъэх. Университетым узэрэчлэхъаштым шапхэу пылхэр, стипендиэу кыаратырэр, ныбжыккэ чанхэм фэгъэклотэнэу ялэхэр кыафалотагъэх. Мыщ щеджэхэрэм шлэныгъэ зэрэзэрагъэгъотырэ даклоу лъэныкыо зэфэшхъафхэм хэшылк афырлэу, ящылэныгъэккэ ахэр кыафэфедэжынынхэм лол зэрадашлэрэр кыагурагъэуагъ.

Джаш фэдэу 2024-рэ ильэ-сым гъэсэныгъэ программэхэу бакалавриатым, специалитетым ыккы магистратурэм уацлэхъа-нынккэ зэхъокыныгъэу шылэхэм кыатегушылагъ апшэрэ еджаплэм илофышлэу Бэрэддж

Розэ. Ащ кызылэуагъэмккэ, ныбжыккылэхэм кыэралыгъо фэло-фашлэхэмккэ порталым иамалккэ ятхъапэхэр кыырагъэхынхэ альэккышт, ар нахь лэшлэх афэхъушт.

Ныбжыккылэхэм волонтерхэр ягъусэхэу апшэрэ еджаплэм ифакультетхэр кыакыуагъэх, сэнэхъат зэфэшхъафхэмккэ заушэтыгъ, зэрэщеджэхэрэр, амалэу ялэхэр зэрагъэшлагъэх.

Мыекъопэ кыэралыгъо технологическэ университетым ильэс кыэс «пчъэ зэлухыгъэхэм» ямафэ щызэхашэ ыккы ар мэфэкл шыккэм тетэу макло. Анахь мэхъанэ зилэр сэнэхъат пэпчэ ныбжыккылэхэм аушэтын зэралэккырэ ары, ащ ишлуагъэккэ ящылэныгъэ зэрапхышт лъэны-кыор кыыхахын амал ялэ мэхъу.

**Мыекъопэ кыэралыгъо технологическэ университе-тим ипресс-кыулыккы.**



# ЯщыІэныгъэ комсомолым чыпІэшхо щибубытыгъ

Комсомолыр зызэхащагъэр илъэси 105-рэ ыкІи Хэгъэгъу ззошхом ТекІоныгъэр кызыщыдахыгъэр илъэс 80 зэрэхъурэм япэгъокІэу Адыгэ къралыгъо университетым Іэнэ хъурае щыкІуагъ.

Іофтхьабзэм клэщакІо фэхъугъэх «Воспитанники комсомола — мое отечество» зыфилорэм и Адыгэ шьолпыр къутамэрэ Советскэ Союзым и ЛІыхъужъэу Андырхъое Хъусен ыцІэ зыхъырэ Адыгэ республикэ фондэу «ТекІоныгъэр», АР-м и ветеранхэм я Общественнэ организации, Урысые дзэ-тарихъ обществэм ишъолпыр къутамэу АР-м щыІэр, нэмыкІхэри.

Зэхахъэм хэлэжъагъэх комсомолым и Адыгэ хэку комитет илъэс зэфэшхьафхэм Іоф щызышлагъэхэр, общественнэ ыкІи ныбжьыкІэ организациехэм япащэхэр, шІэныгъэлэжхэр, апшъэрэ еджаплэхэм яклэзэгъаджэхэр ыкІи студентхэр.

Іэнэ хъураем изэхэщакІохэм мурадэу ялагъэр геополитикэм ыпІэныкыокІэ зэхъокІыныгъэхэм къахэклэу шьолпыр мэхъанэ иІэу ныбжьыкІэхэм Іоф зэрэдашІэщт шыкІэхэр гъэунафыгъэнхэр ары.

Адыгэ къралыгъо университетым

ипрофессорэу, 1969 — 1976-рэ илъэсхэм комсомолым и Адыгэ хэку комитет пшъэдэкІыжъ зыхъырэ іофышІэу щытыгъэ Елена Малышевам кызызериуагъэмкІэ, непэ лъэхъэнэ мыпсынкІэу тызыхэтым кыткІэхъухъэрэ лэужхэм япатриотическэ плуныгъэ мэхъанэу ілэм зыкыіІэтыгъ. Тихэгъэгъу шІу зыпІэгъурэ цыфхэм ягъэхъазырынкІэ анахъ мэхъанэшхо зилэр ныбжьыкІэхэм яплуныгъэкІэ опытуу щыІэр гъэфедэгъэныр ары.

Іэнэ хъураем кышыгушылагъэх илъэс зэфэшхьафхэм ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарыгъэхэу Нэхъе Юрэ, ПсыІушъо Юсыф, ЛэупэкІэ Фатимэ, АР-м и ветеранхэм я Совет итхьаматэу Къоджэ Аслъан, нэмыкІхэри.

Ленинскэ комсомолыр илъэси 105-рэ зэрэхъурэр, ащ мэхъанэу ілагъэр къэзэрэугоигъэхэм кыралотыкІыгъ. КІэлэ ыкІи пшъэшъэ миллион пчъагъэмэ ящыІэныгъэ

комсомолым чыпІэшхо щибубытыгъ. НыбжьыкІэхэм яплунрэ яегъэдженрэ япхыгъэ шыкІэ-амалыкІэхэм якыи хэхынкІэ комсомолыр зыфэдэ къамыхъугъэ щысэшІоу зэрэщытыгъэр агу къагъэкІыжыгъ.

ЗэхэщакІохэм кызызериуагъэмкІэ, уахътэм кыгъэгъуцугъэ іофыгъо кыинхэр зыщызэшІуахыщытыгъэхэ лъэхъаным къралыгъом іэкономикэ хэхъоныгъэ ышІыным, хэгъэгъум зыкыиухъумэжынымыкІэ амалэу ілэхэм нахъ заушъомбгъуным, нэмыц фашистхэр зэхэкъутэгъэнхэм, лъэпкъ хъызмэтыр зыпкъ игъэуцожыгъэным, наукэм, культурэм, спортым гъэхъэгъэшхохэр ашІынхэм комсомольцэхэм ялахъэу хашыхъагъэм уасэ фэшІыгуай.

Комсомольцэхэм непи хэгъэгъум ихэхъоныгъэ, кыткІэхъухъэхэрэм яплун чанэу хэлажъэх, блэкІыгъэр, непэрэ мафэр, къэкІоштыр зэпхыгъэу зэрэщытхэм ахэр ящысэх.

КІАРЭ Фатим.

## Апэрэ чыпІэр кыыдихыгъ

*Урысые биотехнологическэ университетым гъомылэпхъэ индустриемкІэ ыкІи хъакІэщ биз-несымкІэ икафедрэ шхын гъэхъазыры-гъэнымкІэ зэнэ-къокъоу щыкІуа-гъэм Мыекъопэ къралыгъо технологи-ческэ университе-тым истуденткэ хэлэжъагъ.*

Гъомылапхъэу къагъэ-нэфагъэм хэшІыкІыгъэ шхыныгъохэмкІэ зэнэкъокъум хэлажъэрэмэ Іанэр агъэкІэрэкІэнэу щытыгъ. Командэр кыздикІыгъэ шьолпырым ифэмэ-бжы-мэ кыихэщэу Іанэр агъэ-псын фэагъ. Шхын ІэшІу-хэм апае агъэфедэн фи-тыгъэх крем зэфэшхьаф-хэр зыхэхъэрэ гъомылап-хэхэр.

«Тортхэр, пирожнэхэр» зыфилорэ лъэныкъом хэлэжъагъ ыкІи апэрэ чыпІэр кыыдихыгъ магистра-

турэм иапэрэ курс щеджэрэ Сарине Карапетян. Ащ иклэзэгъаджэр гъом-лэпхъэ технологиехэмкІэ кафедрэм ідоцентэу, эконо-мическэ шІэныгъэхэм-кІэ кандидатэу Светлана Некрасовар ары.

«Тыгъэр зыщыбэ Адыге-ир» зыфилорэ тортыр Са-рине Карапетян ышІыгъ. Шъоум, шоколадым ахэ-шыкІыгъэ кремхэр ыгъэ-федэхэзэ, Адыгеим щы-псэурэ лъэпкъхэм ялі-хъужыныгъэ, хъакІэхэм зэрапэгъокІыхэрэр Са-рине тортым кышырилоты-кІыгъ. Шыоу кыныгъохэр зэпызычырэм ыпкъ ищы-гьи аужырэ шхыныгъо пкыгъоу тортым ащ ты-ригъэуцожыгъ. Лъэтегъэу-цор Адыгэ Республикэм и Гимнэу кыригъэІу-гъэмкІэ Сарине Карапе-тян ыухыжыгъ.

УФ-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Минис-терствэ, Урысые биотехно-логическэ университетыр, Урысыем ыкІи Москвскэ хэкум яхъалыгъугъэжъэ, якандитерскэ гильдиехэр ары іофтхьабзэм клэщакІо фэхъугъэхэр.

## Ныбджэгъу лъапІэхэр!

Тигъэзетеджэхэм макъэ ятэгъэІу — кыишъащт илъэсым иапэрэ мэзих иклэштэгъу уахътэ макІо. «Адыгэ макъэр» кыишъуІукІэнэу шъуфаемэ, мыщ фэдэ уасэхэмкІэ ар кыишъутхыкІын шъульэкІыщт:

Урысыем и Почтэ икъутамэхэм  
Индексэу П4326-р:

мэзи 6-м — сомэ 1150,86-рэ;  
мэзи 5-м — сомэ 959,05-рэ;

мэзи 4-м — сомэ 767,24-рэ;  
мэзи 3-м — сомэ 575,43-рэ;  
мэзи 2-м — сомэ 383,62-рэ;  
зы мазэм — сомИ 191,81-рэ.

Индексэу П3816-р, фэгъэкІотэнхэр  
зилэхэм апае

мэзи 6-м — сомэ 1130,58-рэ;  
мэзи 5-м — сомэ 942,15-рэ;  
мэзи 4-м — сомэ 753,72-рэ;  
мэзи 3-м — сомэ 565,29-рэ;

мэзи 2-м — сомэ 376,86-рэ;  
зы мазэм — сомИ 188,43-рэ.

«Адыгэ макъэр» зычІэт унэм шъушыкІатхэу ащ шъуыкІоуэ шъуы-жыын зыхъукІэ, илъэсныкъом тефэщт уасэр — сомИ 150-рэ.

Корпоративнэ шыкІэкІэ клат-хэхэрэм лъатыщтыр сомэ 240-рэ, гъэзетыр 15-м нахъ мымакІэу кыишъу-тхыкІын фэе, МыекъуапэкІэ ар шъуи-іофшІапІэхэм къашъуфІуащэжыщт.



## ЗэзэгъыныгъэкІэ дзэ къулыкъур

ЛэжъапкІэр сомэ мин 204-м ехъу  
Федеральнэ зэтыгъо ахъшэ тыныр сомэ минИ 195-рэ  
Шьолпыр зэтыгъо ахъшэ тыныр сомэ мин 200

Муниципальнэ зэтыгъо ахъшэ тынхэр:  
МыекъуапэкІэ — сомэ минИ 105-рэ  
Тэхъутэмыкыое, Джэджэ, Кошхъэдлэ, Красногвар-  
дейскэ, Мыекъопэ районхэмкІэ ыкІи АдыгэкъалэкІэ —  
сомэ минИ 100 зырыз  
Теуцожь районымкІэ — сомэ минИ 120-рэ

Дзэ комиссариатхэм  
зафэжъугъаз





## Гъэзетеджэхэм ятворчествэ щыщ

## Клэлэщыкълухэм ядунай

Непэ нэлуасэ шыафэтшы тшоигу «Адыгэ макъ» бэрэ кэтхэрэ, лэпкым, нидэльфыбзэм япхыгэ гумэлыгъохэр зитхыгэхэм къащызылэтырэ Хьаудэкьо Сарэ клэлэщыкълухэм апэе усэу ытхыгэхэм. Сарэ ильэс пчъагэрэ клэлэщыкълу ыгыплэм клэлэплоу шылэжыаг, сабийхэм яшыклэ-гъэпсыклэхэр, япсихологие дэгоу зышлэрэ, ахэр шлу зыльэгъухэрэ цыф.



## Сиэгугуау

Сиэгугао пклатэ-плат,  
Типчэлупэ ар щэллат.  
Дэсэдзые, къэсэубыты,  
Есэутэклы, слэкълухъушуты,



Мапклэ, малъэ – сыклэмышь.  
Тихъэ цыкълуи кыздылъэчъэ,  
Ыпэ ешъы, ыбгъу зыкълешы,  
Кыфэубытрэпышъ, мэлъэшы.  
Сэри сэчъэ, мацъэ тихы,  
Хьаулуй – тыклэмышь.

## Мазэу закъор

Мазэу закъор жьогъо быным  
Дешлэ шлагъоу къангъэбыл:  
Зэ пщэ фыжым зычегъэбышъ,  
Зи щымышъоу ащ кыщесы.

Зэ ыкълуапэ кыкълугъэщышъ,  
Жьогъо быным кыфычлэплъы,  
Сакъэу къаплъэх жьогъо цыкълухэр,  
Къенэкълаох мазэу закъом.  
Зэлуклэнхэ амылэкъими,  
Зэфэсакъэхэу исых огуи.

\* \* \*

Къан-къан къангъэбылъ,  
Сыплъыхъуштышъ, зыгъэбылъ.  
Къэсэлъытэ сэ пшым нэс,  
Къэсыухмэ, сыкълэжъэщт.  
Зы, тлу, щы, плы, тфы,  
Хы, блы, и, бгъу, пшы!  
Шлэхэу мары сыкълэжъэщт,  
Сыкълэплъыхъумэ, узгъотыщт.

Ситхьамафэ  
игъэкълуакл

Блыпэм ерагъэу сыкълэушъыгъ,  
Гъубджым нэс зыскъудыи.  
Бэрэскъэжыем зыкълэстхьакъи,  
Мэфэку мафэм зыкълэсфэпи,  
Бэрэскъэхом сымыгулэу  
Сэ еджаплэм зезгъэхъыгъ.  
Сыпшъыгъаеу сыкълэкълэжы,  
Шэмбэт мафэм зыстлэкълэжы,  
Тхьаумафэм мэфэ реным  
Сэ сытхъэжъэу сычъыягъ.

## Нэнэжъ гупс

Осыф шъабэр  
синанэ ышъхьацышъ – къэраб.

Игуфэбагъэ  
ымакълэ кыкълэщышъ – лушъаб.  
Лэпсынклэ-лэпсынклэшъ,  
сыдырэ лэфи фэлэз.  
Сикъласэхэр ешлэшъ,  
щэламэр плырыплэу сфегъажъ.  
Синэнэжъ дышъэ  
сыпсэм фэзгъадэу сикълэс.  
Шъхьэкълэфэ инэу фэсэшышъ,  
ыгорэ пстэуми сядэлъ.  
Фэдэ сыхъунэу сыфаешъ,  
ар щысэ шлагъоу сэ сил.

## Ощхыр

Ощх, ошх, кълэщх, кълэщх,  
Ошх, ошх, тешх, тешх.  
Хати, мэзи, губгъуи, шъофи,  
Гъэбэжъу ошхклэ о гъэшъокл.  
Мэщыр шлэхэу орэшъхьалъэ,  
Лъынэм фэдэу орэбагъо.  
Хэтэрыклхэр итлэтыклэу  
Хэтэжъыем кыщэрэкл.  
Ошх, ошх, кълэщх, кълэщх,  
Ошх, ошх, тешх, тешх.  
Кълэжъагъ цыкълу пчълэум луты,  
Чъыг ныбжыклэу хатэм хэти



Гъэбэжъу ошхэу о атешх,  
Яхьалэлэу о гъэшъокл.

Гъатхэр  
мафэклэ  
кълэйтхэхъэ

Жьыбгъэ маклэр клэпшы,  
Пщагъор зэбгырефы,  
Фыжыбзэу кълэжъагъыр  
Чъыгым пылэкълэ.  
Гъатхэр нэгъуихыгъэу  
Орэдклэ кълэйтхэхъэ,  
Хьарзэу жьыбзэ маклэм  
Фабэр кълэйтфелъэсы.  
Кълэйтфыхыгъ гушъуагъо,  
Кълэйтфыхыгъ чэфыгъо.  
Гъатхэр, кълэжъагъ закълэу  
Хьарклэ укълэйтфэс.

## Осыц

Жьым дэхьарзэу жьогъо шлэтыр  
Уашъом кълэфэхыгъ.  
Сылъылаби, слэгъу кызефэм,  
Шлэхэу клэдыжыгъ.  
Тыдэ хъуга жьогъо цыкълур?  
Хэты ыльэгъугъ?  
Тэ кыкълыгъа тклэпс закълэу  
Слэгъу кылъэдагъэр?

ХЬАУДЭКЪО Сар.

къл. Мыекълуапэ.

## «ЭкоЦентрэм» кълэты

## Кълэу агъэуцугъэх

Цыфхэм пыдзэфэ пытэу  
кълэрахырэр зэралъхьащт  
контейнерхэр «ЭкоЦентрэм»  
зэблихъунхэу ригъэжъагъ.

Бжыхэр кызыхьагъэм кыщыублагъэу контейнер  
50 Мыекълуапэ шагъэуцугъ. Кубометрэ 1,1-рэ зэрыфэу  
нахьыпэкълэ щытыгъэхэр инхэмклэ зэблахъух.

— *Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яцагъухэр ары  
зыщыдгъэуцугъэхэр. Хэкълыр Лузыщырэ ав-  
томашинэхэр зыдэхъэгъуаехэр ахэм ахэ-  
тых. Ащ фэшл, пыдзафэхэр зэрэдащырэ  
пчъагъэр нахь маклэ хъунэу нахьыбэ  
зэрыфэхэрэмклэ зэблэтхъугъэх. Ащ имы-  
закълэу, контейнерыклэхэм кълэлэм ите-  
плъэ къагъэлаерп,* — кълэуагъ «ЭкоЦен-  
трэм» и Адыгэ шъолъыр къутамэ ипащэу  
Алыбэрд Налбый.

Контейнерхэм псэлъэшлыным кълэпыкълыгъэ пы-  
дзафэхэр, чъыг къутамэхэр, куандэхэр, псынклэу  
кызыклэнэрэ пкълэгъохэр арышъутакълэу зэрэмыхъу-  
щтыр джыри зэ шъолъыр операторым шъугу кълэжъэ-  
кълэжы.

Хэкълым идэщын епхыгъэу упчлэ зилэ хъурэр мы  
телефонымклэ кълэтеон ыльэкълыщт: **8-800-707-05-08.**

Тазыр  
атыралъхьащт

«ЭкоЦентрэм» шхэплэхэм,  
хьалыгъу гъэжъаплэхэм, щэплэхэм,  
парикмахерскэхэм яуплэкълун  
республикэм щыригъэжъагъ.

Унэе предпринимателэу е юридическэ лицэхэу  
шъолъыр операторым хэкълыр зэрэдищыштым пае  
зэзэгъыныгъэ кълэдэзымышыгъэхэр кълэхэгъэщыгъэн-  
хэр ары пшъэрылъ шъхьалэр.

— *Ар зымыгъэцкълэжъэ бизнесменхэм тазы-  
рэу сомэ мин 250-м нэсэу атын фаеу  
хъушът. Хэбзэгъэуцугъэм кълэщыдэлъытэгъэ  
шапхъэхэр зымыгъэцкълэжъэхэм яспискэ  
хэбзэхъумэкълэу кълэуыкълэхэм аклэктэгъа-  
хъэ, ахэм ялоф зэхэфы,* — кълэуагъ Алыбэрд  
Налбый.

Джыри зэ шъугу кълэжъэжъыжы, унэе предприни-  
мательхэмрэ юридическэ лицэхэмрэ хэкълэу кълэрахы-

рэр зэрэлъащыштым пае зэзэгъыныгъэ ашлын фае.  
Офисэу зэкълэплэщтхэр зыдэщытхэр: **кълэлэу Мыекълуа-  
пэкълэ урамэу Пионерскэр 297, поселкэу Ябло-  
новскэмклэ урамэу Школьнэр 10/1.** Компанием  
интернет нэклубгъо лъэлъу тхылыр щызэхэагъэуцони  
алъэкълыщт. Адресхэр: <https://adygea.clean-ef.ru>,  
[adg\\_ecocentr@clean-ef.ru](mailto:adg_ecocentr@clean-ef.ru).

«ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шъолъыр къутам.

Сурэтыр: «ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шъолъыр къутамэ  
ипресс-кълэуыкълэу.





Іэнэ хъурай

# Непэрэ мафэм илыкІу



Чъэпыогъум и 24-м гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэрацэм ыцІэ зыхырэм Іэнэ хъурае шызэхашэгагъ. Ар усакоу, Адыгэ Республикэм культу-рэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу Къуикъо Шыхамбый ыныбж илэс 60 зэрэхъугъэм фэгъэхыгагъ.



Поэт пэпчъ гум Іэзэгъу фэ-хъурэп. Ау шылэх зырыз дэдэхэр усэклэ, гупшысэклэ, Іэзэгъу гу-щІлэклэ цІыфхэм агу нэсынхэр зыфызэшлэу кыздэхъухэр. Ахэр усэныр ныдэлъф шэн псыхыгъэу зыхэлъых, хьалэлэу, зэмыблэжъэу лъэпкъым фэла-жэрэх.

Адыгэ тхыгъэ литературэм изы Іахъэу поэзиэм илэсипшІ пчыгагъэ хъугъэу игупшысэ хе-гуацэ Къуикъо Шыхамбый. НэмыкІ лъагъо горэми хэкло-

кІэнэу шымытэу еж илэууж гъэнэфагъэ ащ пхырешы.

Литературнэ мэфэклэу Шы-хамбый ыцІэклэ зэхашагъэм хэлэжъагъ ыкІи кышыгушылагъ Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс респуб-ликэхэм янароднэ тхакоу, АР-м итхаклохэм я Союз иправление итхаматэу, Урысыем итхакло-хэм я Союз иправление ит-хаматэу гуадзэу, Адыгэ(Черкес) Дунэе академием иакадемикэу МэщбэшІэ Исхъакъ.

Ижырэ лъэпкъхэм ащыщ адыгэхэм ашхъэ кырыкІуа-гъэу, ащэчыгъэу, апэклэклэгъэр зэрэбэ дэдэмкІэ игушылэ ащ кырыгъэжъагъ. Тарихъ гъогуо-нэ хьыллэхэм лъэпкъым ыпсэ атеулылхыагъэми, лъэпкъ акы-лыр, лъэпкъ гупшысэр а зэкІэм пыч фэмыхъоу кызырэлъжы-гъэм адыгэ лъэпкъ литературэр кыгъэпсыгъэу ылытагъ. Ти-адыгэ литературэ ныбжыкІэ, бэрэ зэжэгъэхэ сабыеу, дахэу кызырээзэкІэхыагъэр, ублэ-гъу-егъэжъэу шытыгъэхэ титхэкІо нахыжхъэу Т. КІэра-цэм, А. Хьаткъом, И. Цэим ащІлэ шлушІэгъабэ зэрлэр, ахэм аужылоу адыгэ литературэм кыхэхыагъэхэу Ю. Лъэустэным, С. Яхъулэм, А. Еутыным, Д. Кэстанэм, М. Пэрэныкъом, А. Хьэдэгъалэм, Къ. Жанэм щэлфэхэ зафэу адыгэ литера-турэм хахъо зэрэфашыгъэр, ау Хэгъэгу зэошхом а зэкІэ кызы-рээзэпырыгъэзагъэр, Андырхъое Хъусен илэс 20 нахъ ымыныб-жъэу, лыгъэ зэрехъэзэ, Хэгъэ-гум ыпсэ зэрэфитыгъэр, «Совет-скэ Союзым и Лыхъужъ» цІэ лъапІэр кызырэфэфагъэшъоша-гъэр, тхэныр езыгъэжъэгъэклэ кІэлэклэбэр Хэгъэгу зэошхом зэрэхэкІодагъэр, заор зэфэдэклэ щІлэныгъэми, литературэми утын зэрэфэхъугъэр МэщбэшІэ Ис-хъакъ игушылэ шыкІыгъэтхыгъ.

Зэо ужым, я 50 — 60-рэ илэсхэм, адыгэ литературэм кыхэхыагъэ кІоцІаклэхэм еж МэщбэшІэ Исхъакъ, Іэшынэ Хьазрэт, Бэрэтэрэ Хьамидэ зэрэщыщэр, мы уахътэр гуш-хъэ гъэбэжукІэ зэрэбаигъэр, адыгэ поэзиэм ыкІи прозэм хэпшыкІэу зызэраштагъэр, еж иапэрэ поэтическэ сборникэу «Цыф лъэшхэр» зыфилорэр кызыдэклэгъэр илэс 70-рэ мыгъэ зэрэхъугъэр кылыагъ. Джащ фэдэу тилитературэ ады-гэ гушылэр дахэу зыгъэлоры-шІлэрэ усакохэр — Къ. Къум-пылыр, Н. Къуекъор, П. Кош-баир, мыхэм анэмыкІхэри кы-зэрэхэхыагъэхэм, непэ зимэфэклэ хагъэунэфыкІырэ Къуикъо Шыхамбый ыкІи ащ ипкыгъо-лэгъу нэмыкІ усакоу тІлэхэм поэзиер зэрэлъагъэклэуатэрэр гуапэ зэрэщыщэр, литературэ ныбжыкІэм ахэр кІэсэн пытэ фэхъунхэ зэрэфаер Исхъакъ кылыагъ. Шыхамбый бэшлагъэу зэришІлэр, зэчый гъэнэфагъэ зэрэхэлъыр, фэсагъэу ар зэ-рилэжырэр кІыгъэтхыгъ, пса-уныгъэ ыкІи творческэ гъэхъа-гъэклэ фэлъэлауагъ.

Іэнэ хъураем гуманитар ушэ-тынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэрацэм ыцІэ зыхырэм илэныгъэлэжхэр, лъэпкъ искусствэм илофышІэхэм ащыщэр, журналистхэр, Адыгэ республикэ гимназием икІэлэе-гъаджэу М. Тхьаклушынэр хэ-лэжыагъэх.

Къуикъо Шыхамбый ыныбж илэс 60 зэрэхъугъэм фэгъэ-хыгъэ Іофтыагъэр зэришагъ АРИГИ-м ипашэ игуадзэу, фи-лологие шІэныгъэхэмкІэ докто-рэу Биданыкъо Марзият.

Апэрэ гушылэу «Лъэпкъ гу-пшысэрэ лъэпкъ зэхашІэрэ зІлэ усакоу» зыфилорэр кышылэ институтым литературэмкІэ ило-фышІэ шхъалэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Шхъэлэхъо Дарико. Ащ кІалэм икъэхъукІэ, къоджэ еджапІэм щеджэзэ апэрэ усэр зэритхыга-гъэр, ІупкІэгъэ-гупкІагъэ зэрэхэ-лыр кызырэнэфагъэр, Шыхам-бый иадыгабзэ кылузылхъа-гъэу, адыгэ тхылыбэм яджэ-щтыгъэу, пасэу зидунай зыхъо-жыгъэ янэ мы шэнышІур кып-кырыкІи, Шыхамбый пытэу усэным зэрэгоуцауагъэр Дарико кылыотагъ. Усакоу тхэкІэ-шыкІэ амал зэрэлэклэлыр, игупшысэ дахэу зэригъэлорышІлэри шысэ-хэмкІэ кырылотыкІыгъ.

Шъэогъу-ныбджэгъум фэдэ хъун зэрэщымылэм ичысагъ. Москва щызэлукІэхэи, щызэдэ-щылагъэхэу, щеджагъэхэу, дэ-гъоу зэрэшлагъэхэу, непи а зэкІэ зыхъумэу, АР-м ыкІи Къалмык Республикэм культурэмкІэ яза-служеннэ ІофышІэу Хьакъуй Аслъан зэлукІэгъум зэрэхэлэ-жыагъэр. НыбджэгъушІур уса-кІомкІэ аукодыеу шымытэу, зэрэамалышІур, ащ гупшысэр кыгъэтІэмэу зэрилэтырэр Ас-лъан кылыагъ, ишъэогъу ицІы-фыгъэ зэригъэрэзэрэр, иусэхэр зэриклэсэхэр кІыгъэтхыгъ.

Усакоу, журналистэу Дэрбэ Тимур кылотыкІынэу «Къуикъо Шыхамбый ипоэзиэ — псынэпс чъэбзагъэм игъундж» зыфилорэр кышылэ. Шыхамбый илэс 40 Іэпэ-цыпэ хъугъэу зэрэтхэрэр, усэ тхылэ 11 кызырэдигъэклэ-гъэр, ахэр щІлэныгъэр шІу озыгъэлэжхъуагъэу ыкІи зэхэозы-гъашІэхэу зэрэгъэпсыгъэхэр, усакоу темэ зэфэшхъафыбэмэ Іоф зэрадишІлэрэр: ным, Ро-динэм, анахъэу икыуаджэу, ипсыхъоу Лабэ яшъэбэ Іушъа-шъэ, яжыкъэбзэ ІашІу апэпшы-гори шымылэу, кІэлэгъур нэм кыкІэзгъэуцожхъэу, усакоу хъупхъэу Тимур ылытагъ.

Іэнэ хъураем хэлэжъагъ ыкІи кышыгушылагъ филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, лите-ратуроведэу, институтым ина-учнэ ІофышІэ шхъалэу Мамый Руслъан. Ащ гушылэу «Гупшысэм илэныгъэхэ» зыфилорэр кы-рылотыкІыгъ. Къуикъо Шыхам-бый усэклэ чъэпхыгъэу зэрэ-щытыр, лъэпкъ шэн-хабзэхэри, шІулыгъэу къабзэу гум хэзыгъа-хъори, ным ишІулыгъэу ыуаси, ныбджэгъуныгъэ-цІыфыгъэм илэплагъи зэхэозыгъашІэхэу, ипоэзиэ тэмабгоу ылытагъ. ЗэлъашІлэрэ шІэныгъэлэжъэу ЩэшІэ Казбек итхыгъэ-статья ыуж, е тхэкІо зэкІэупкІэгъэ Іушэу П. Кошбаем гушылэ фа-бэхэу, мэхъанэ зІлэхэу, зэкІэ Шыхамбый иусэ сатырхэр кызысаупкІэлпкІыгъэхэм ауж, зыгорэ къэмылохъыми хъунэу Мамый ылытагъ, юбилярим ыпэклэ лыкІотэнэу фылауагъ.

ЗэлукІэгъум гуманитар ушэ-тынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтым илофышІэхэу, шІэ-ныгъэлэжхъэу Цуекъо Нэфсэт, Анцокъо Сурэт, Агыржъанкыо Симхъан, ЖакІемыкъо Зарим, Шэуджэн Тэмар, усакоу, жур-налистэу ГутІэ Саныет, мыхэм анэмыкІхэри лъэныкъо зэфэ-шхъафхэмкІэ Шыхамбый итворчествэ, кІалэм ипоэзиэ шІуагъэу хэлъыр зэкІэ кІамы-гъэзэу кытегушылагъэх.

Мы зэкІэм ялытыгъэу къэ-пІон лъэклэщтыр, хьалэлэу адыгэ литературэм щылэжъэрэ усакоу Къуикъо Шыхамбый ипоэзиэ гъунэ лъафэу зэрэлъып-лэхэрэр, епэсыгъэ уасэ зэрэ-фашІлэрэр, кылыорэр ІупшыкІэу, зэхэууфыкІыгъэу зэригъэпсы-рэм цІыфхэр зэригъэрэзэхэрэр, псауныгъэклэ, тхъагъокІэ зэ-рэфэлъадохэрэр кІагъэтхыгъ ыкІи усакоу Къуикъо Шыхам-бый ипоэзиэ кызылотыкІырэ тхылхэр фатхынхэр зэришы-кІагъэр кылауагъ.

**МАМАРЫКЪО**  
Нуриет.



# Адыгеим иллыкloxэр хэлэжъагъэх

*Урысые общественнэ организациеу «Бизнесым хэт бзылфыгъэхэр» зыфилорэмрэ зеклонымрэ зекло инфраструктурэмрэ я Ассоциацие и Комитетрэ чэпыогум и 18-м УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутатхэм Иэнэ хъурае адызэхащэгъагъ, ащ министрствэ ыкли къулыкъу зэфэшхьафхэм ялыкloxэр хэлэжъагъэх. Иэнэ хъураер зыфэгъэхыгъагъэр: «Зеклоным иамалхэр ыкли ипшэрылхэр».*

УФ-м и Къэралыгъо Думэ зычлэт унэр ары лффтхьабзэр зыщыкxуагъэр. Зеклонымрэ зекло инфраструктурэмрэ я Комитет итхьаматэ иапэрэ гуадзэу Николай Валуевыр, фракциеу «Единэ Россием» хэтэу Алексей Волоцковыр, федеральнэ партийнэ проектэу «Единэ Россием» ибзылфыгъэ движение» зыфилорэм икоординаторэу Наталия Полуяновар Иэнэ хъураем къыщыгушылагъэх.

Адыгэ Республикэм ыцлэкxэ лффтхьабзэм хэлэжъагъэх «Бизнесым хэт бзылфыгъэхэр» зыфилорэ шьолъыр Ассоциацием ипашэу Наталия Долбинар, шьолъыр къутамэу Адыгеим щылэм итхьаматэу Наталия Артемьевар.

«Адыгэ Республикэр апэрэхэм ащыщ, зыгъэпсэфыгъо уахътэр зыщагъэклонэу Урысыем къыщы-хахырэ анахъ чыплэ дэгъуитфымэ тахэфагъ», — къыщыхыгъэщыгъ Иэнэ хъураем Наталия Долбинар.

Зэхэсыгъом изэфэхьысыж документэу агъэхьазырыгъэм АР-м зеклонымкxэ ыкли зыгъэпсэфы-плэхэмкxэ и Комитет игъоу ыльэгъугъэ лффыгъор хагъэхьагъ, ар зыфэгъэхыгъэр зеклон лфхэмкxэ грантхэм ятын лыгъэкxотэгъэныр ары. Джащ фэдэу ащ шаштагъ Наталия Артемьевам къылэтыгъэ лффыгъоу культурнэ клэным дэлажэхэрэм лэпылэгъу афэхъугъэным фэгъэхьыгъэри.

## Ипсауныгъэ лыплъэрэр нахьыбэ хъугъэ

2023-рэ ильэсыр къызыхьагъэм къыщыублагъэу Адыгеим щыпсэурэ нэбгырэ мин 74-мэ япсауныгъэ изытет ауплъэкxу, ар къыщалауагъ псауныгъэр къэхъумэгъэнымкxэ АР-м и Министерствэ.

«Диспансеризацием къыды-хэлъытагъэу медицинэ уплъ-кxунхэр зэхэтэщэх, нэбгырэ пэпчъ ар ыкxун ыльэкxыщт, иуз ельытыгъэу ищыкxэгъэ врачми зылуигъэкxэн амал и!», — къы-щыхагъэщыгъ Министерствэм. Ащ къызырэщалауагъэмкxэ, 2024-рэ ильэсым къыщыубла-гъэу ауплъэкxурэ цыфмэ япчъагъэ процент 20-м нэсэу къыхэхьощт. 2024 — 2026-рэ ильэсхэм диспансеризациер зыкxу зышлоигъошхэм теле-фон номерэу 122-мкxэ пор-талэу «Госуслуги» зыфилорэм зышарагъэтхышъушт е участ-ковэ врачым макъэ рагъэлумэ хъушт.



Зэлухыгъэ къэбарлыгъэгъэс амалхэр.

## ЯшIэныгъэхэм ахагъэхъуагъ

Адыгэ къэралыгъо университетым щеджэрэ студентхэм шIэныгъэ зэфэ-шхьафхэмкxэ заушэтын амал ялагъ. Ащ фытегъэпсыхьэгъэ лффтхьабзэр Урысые фестивалэу «Наука +» зыфилорэм къыдыхэлъытэгъагъ.



Апэрэ курсым ис студентхэм мастер-классхэр, квестхэр, зэнэкъокxуэр адызэхащэгъэх, зекло ащагъэх ыкли докумен-

тальнэ фильмэу «Мир 2052. Увидеть будущее» зыфилорэм къафагъэлэгъуагъ.

Сэнаушыгъэ зыхэлъ ныбжьы-

кxэ чанхэр къыхэгъэщыгъэнхэр, шIэныгъэ-ушэтын лъэныкъом нахъ зегъэушъомбгъугъэныр ары зэхэщакxошэм пшъэрылхъхьа-лэу зыфагъэуцужыгъэр.

Ботаническэ квестхэр, гео-графием фэгъэхьыгъэ зэнэкъо-кxуэр ыкли нэмыкxэр ныб-жьыкxэхэм афызэхащэгъ.

Урысые фестивалэу «Нау-ка +» зыфилорэр проект анахъ инхэм ащыщ. Фестивалыр ильэс къэс чэпыогъу мазэм къыще-гъэжъагъэу шэклогъум нэс зэ-хащэ. Хэгъэгум ишьолъыр 80-мэ яплощадкэ 400-мэ ар ащызэха-щэ. Адыгэ къэралыгъо универ-ситетыри ахэм ащыщ. 2023-рэ ильэсым «Океан науки» зы-филорэ темэмкxэ лффт шIэ.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Сурэтыр: А. Iэшын.

## Вероникэ скрипкэ къыфагъэшъошагъ

Владимир Спиваковым и Дунэе шлушлэ фонд ипроектэу «Гугъэм инэф» зыфилорэм теклоныгъэ къыщыдихыгъ ис-кусствэхэмкxэ клэлэцыкxу еджаплэу N 1-м иклэлэеджакxоу Вероника Смирновам. Я XX-рэ Дунэе фестивалэу «Москва иныбджэгъумэ апэгъокxы» зыфилорэм ащ Адыгеир къыщыгъэлэгъошт.



Еджаплэм исайт

Творческэ гъэхьагъэу Вероникэ илэхэм афэшI Владимир Спи-ваковым и Дунэе шлушлэ фонд скрипкэ къыфигъэшъошагъ. МэфэкI шыкxлэм тетэу скрипкэр чэпыогъум и 25-м, искусствэхэмкxэ клэлэцыкxу еджаплэу N 1-м къыщыратыжыгъ.

Фестивалыр зэхэзыщэрэр ыкли резгъэкxокxырэр Владимир Спиваковыр ары, клэлэцыкxу творчествэм ыльэныкъокxэ анахъ алытэрэ фестивалэу мыр щыт. 2023-рэ ильэсым ар зыщылэр ильэс 20 хъугъэ. А уахътэм къыкxош Урысыем ит къэлэ ыкли поселкэ 395-рэ, хэгъэгу 50-мэ ащыщ клэлэцыкxуэр Дунэе фе-стивалым хэлэжъагъэх.

## Тазырыр — сомэ мин 800

Зэлухыгъэ акционер обществэу «Россети Кубань» зыфилорэм ятлонэрэу хыкумым къыщытекxуагъэх ыкли монополием пэшлуклогъэнымкxэ федеральнэ къулыкxум и ГъэлорышIаплэу Адыгеим щылэм тазырэу сомэ мин 800-у къытырильхьагъэр хабзэм диштэу алытагъ. Джащ фэдэу мы лффтшIаплэм административнэ хэукъоныгъэу ышыгъэхэр дигъэзыжынхэу фагъэпытагъ.

«Псэуалъэр электрическэ сетхэм технологиче-скэу рапхыным пылъ шапхэгъэхэр зэрагъэгужъуа-гъэхэр ары хэукъоныгъэкxэ афалъэгъугъэр. Тазы-рыр зэрэтыралхьагъэм дыримыгъаштэу, зэлухы-гъэ акционер обществэу «Россети Кубань» зы-филорэр Краснодар краим и Арбитражнэ хыкум зыфигъэзагъ, ау унашъор зытетым тетэу ащ къыгъэнагъ», — къыщалауагъ федеральнэ къулыкxум и ГъэлорышIаплэу Адыгеим щылэм.



# Къольхъэ тын-Іыхыным пэуцужьых



Къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ Лъэпкъ стратегиер ыкІи Лъэпкъ планыр ялэубытыплэу, Урысые Федерацием и Президент унашъоу ышІыгъэм къыпкырыкІыхэзэ прокуратурэр, хэбзэ ыкІи хэбзэухъумэкІо къулыкхуэр зэгъусэхэу къольхъэ тын-Іыхыным пэуцужьых.

Мыр къэралыгъом иэконо-микэрэ обществэмрэ зэрарышхо языхырэ, альапсэ кІэзыутирэ уголовнэ бзэджэшлагъэхэм ащыщ. Ащ къызыдихьырэ гумэ-кІыгъом тикъэралыгъо щыпсэурэ цыф пэпчъ ищыІэныгъэкІэ зэрар екІы. «Коррупцие» гущылэр цыфым зызэхихыкІэ апэдэдэ ышъхъэ кІыххэрэр Уголовнэ кодексыр ары. Ар къазэрэгурьлорэр ахъцэ къуальхъэ тыгъэныр ыкІи къаІыхыгъэныр, яІэ-натІэ къызыфагъэфедэзэ бзэджэшлагъэхэр зэрэзрахъэхэрэр ары.

Непэрэ мафэхэм къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэным экІэ къэралыгъо-правовой амалхэр ыкІи институтхэр фэгъэзэгъэх, арэу щытми, ушъхъагъу зэфэшъхъафхэмкІэ къэралыгъор икёу ащ пэуцужьынылгъэкІырэп. Къэралыгъо хабзэм ыкІи гъэлорышІэным, джащ фэдэу хъызмэт лофшІэным алъэныкёкІэ коррупцием пэшлуклогъэнымкІэ къэралыгъо-правовой институтэу щытыр прокуратурэр ары.

«Коррупцием пэуцужьыгъэным ехъылагъ» зыфилорэ Федеральнэ законом зэрэщыгъэнэфагъэмкІэ, къольхъэ тын-Іыхыным хахъэх къуальхъэ зэрараштэрэр е зэраратырэр, обществэмрэ къэралыгъомрэ яфедэхэм апэшлуклохэзэ, ахъцэм е нэмыкІ мылькум кІэнэцІхэзэ, ІэнатІэу зыІутыр ашъхъэкІэ зэрагъэфедэрэр, нэмыкІ бзэджэшлагъэу зэрахъэхэрэр.

Ахъцэ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэгъуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм лыплгъэгъэнымкІэ Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ ипресс-къулыкху къызэрэщалагъэмкІэ, мыщ хэхъэрэ подразделением икёулыкхушІэхэм пшъэрылгъэу яІэхэм ащыщ ахъцэ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэгъуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм лыплгъэныр ыкІи ащкІэ уплгъэкІунхэр зэхашэнхэр, мы лъэныкёмкІэ бзэджэшлагъэ зезыхагъэхэр агъэлпщынэнхэр, ахъцэ къольхъэ тын-Іыхыным ыІъэныкёкІэ цыфхэм, организациехэм яфитыныгъэу аукуагъэхэр зэтэгъуцужьыгъэнхэр ыкІи къэухъумэгъэнхэр.

Мыщ епхыгъэу Мыекъуапэ лофшІэкІо куп щызэхашагъ. Ащ

**Прокуратурэм ИлофшІэн иІгъэныкёо шъхъаІэхэм ащыщ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэгъуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм гъэлгъэшыгъэ шыкІэм тетэу лыплгъэгъэныр.**

хэхъэх хэбзэухъумэкІо ыкІи чыплэ зыгъэлорышІэжын къулыкхуэхэм ялыкІохэр. Коррупцием пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэгъуцугъэр зэрагъэцакІэрэр прокуратурэм инэплгъэгъу ригъэкІырэп. Ащ лъапсэ имыІэу щытэп. Гущылэм пае, мы лъэныкёмкІэ хэбзэгъуцугъэр аукуагъэу цыфхэм ыкІи юридическэ лицэхэм дэо тхылхэр къафагъэхымэ шлокІ имыІэу ахэмкІэ уплгъэкІунхэр зэхашэх.

**Щысэ къэтхьын. 2023-рэ илъэсым республикэ прокуратурэм иунашъокІэ къольхъэ-тын Іыхыным ыІъэныкёкІэ хэуконыгъэ зышІыгъэ нэгъырэ 17-мэ административнэ пшъэдэкІыжэ арагъэхыгъ ыкІи тазырэу сомэ миллионрэ мин 90-рэ атыралъхъагъ.**

Къэралыгъо ыкІи муниципальнэ къулыкхушІэхэм лофшІэн эзэгъыныгъэхэр зэрадамышыгъэхэм къыхэкІэу ІэнатІэ зылыгъ нэгъырэ 16-мэ пшъэдэкІыжэ арагъэхыгъ, зэкІэмкІи тазырэу атыралъхъагъэр сомэ мин 590-рэ.

Ежъ ифедэ хэлъэу юридическэ цыфым хэбзэнчъэу «ахъцэ шухъафтын» зэраритыгъэм фэшІ сомэ мин 500 тазыр тыралъхъагъ.

Прокуратурэм илофшІэн иІгъэныкёо шъхъаІэхэм ащыщ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэгъуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм гъэлгъэшыгъэ шыкІэм тетэу лыплгъэгъэныр.



**«Коррупцием пэуцужьыгъэным Кехъылагъ» зыфилорэ Федеральнэ законом зэрэщыгъэнэфагъэмкІэ, къольхъэ тын-Іыхыным хахъэх къуальхъэ зэрараштэрэр е зэраратырэр, обществэмрэ къэралыгъомрэ яфедэхэм апэшлуклохэзэ, ахъцэм е нэмыкІ мылькум кІэнэцІхэзэ, ІэнатІэу зыІутыр ашъхъэкІэ зэрагъэфедэрэр, нэмыкІ бзэджэшлагъэу зэрахъэхэрэр.**

ЗэрагъэунафыгъэмкІэ, псэуалгъэхэм яшІын, ягъэпсын ыкІи псэуплэ фондым игъэфедэн лыплгъэрэ къэралыгъо инспекцием и ГъэлорышІапІэу Адыгеим щыІэм икёулыкхушІитумэ мылькоу ыкІи фэдэу яІэр, агъэкІодыгъэр зыфэдизыр зэрытхэгъэ тхъапэу прокуратурэм Іэклагъэхъагъэм шыпкъагъэ хэмылгъэу, тэрэзэу арамылгъагъэу къыхагъэщыгъ.

УплгъэкІунхэм зэфэхьысыжъэу афэхъугъэхэм къақІэлъыкІоу хэуконыгъэхэр дагъэзыжынхэу АР-м ипрокуратурэ ГъэлорышІапІэм унашъо фишІыгъ, нэгъыритлгъэ дисциплинарнэ пшъэдэкІыжэ арагъэхыгъ.

**ЗэрагъэунафыгъэмкІэ, АР-м псэолгъэшІынымкІэ, транспортимкІэ, псэуплэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ ыкІи ащ епхыгъэ учреждениехэм ялофшІэ залэмэ мылькоу ыкІи фэдэу яІэр, агъэкІодыгъэр зыфэдизыр зэрытхэгъэ тхъапэу прокуратурэм**

Іэклагъэхъагъэхэм шыпкъагъэ хэмылгъэу, тэрэзэу арамылгъагъэу къычІагъэщыгъ. Джащ фэдэу пащэхэм ащыщхэм хахъоу, псэуплэу ыкІи автомобилгъэу ежъхэм ыкІи яшъхъэгъусэхэм яІэр зыфэдизыр аушъэфыгъ.

Джащ фэдэу коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэу зэрахъагъэхэм зэрарэу фэхъугъэр къырагъэгъэгъэжъыным республикэ прокуратурэм ипащэхэм аналэ тырагъэты. Къэралыгъо ыкІи муниципальнэ къулыкху епхыгъэ хэбзэгъуцугъэр республикэм зэрэцагъэцакІэрэм ыкІи ахъцэ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэным алъэныкёкІэ прокуратурэм зэхыщэрэ лофтхъабзэхэр мы илъэсэу тызыхэтыми лыгъэкІотагъэх.

**Щысэ къэтхьын. 2023-рэ илъэсыр къызыхагъэм къыщыублагъэу коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэхэу зэ-**

*рахъагъэхэм алъэныкёкІэ сомэ миллион 6,6-рэ зытефэгъэ зэрарым къырагъэгъэгъэжъыным фэшІ прокуратурэм идэо тхылгъи 4-мэ хъыкумыр ахэплгъагъ.*

Гущылэм пае, Мыекъопэ къэлэ хъыкум Адыгеим псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ ифедэ хэлъэу АР-м и Къэралыгъо учреждениеу «АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ епхыгъэ къэралыгъо учреждениехэм я Гупч» зыфилорэм ипащэу лоф зышІэщыгъэм зэрарыр къыригъэпщыныжъыгъ.

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ Урысыем хэгъэгъу кІоцІ лофхэмкІэ иотделэу Тэхъутэмыкёе районым щыІэм иуполномоченнэ участковэ нэгъыришмэ ыкІи идежурнэ лофшІэ алъэныкёкІэ уголовнэ лоф къызэІуи-хыгъ. Ахэм къуальхъэ аштагъэу ягуцафэх.

ЗэрагъэунафыгъэмкІэ, 2019-рэ илъэсым къыщыублагъэу 2022-рэ илъэсым нэс хъадэм ифэлэ-фашІэхэр зыгъэцэкІэрэ организацием лоф щызышІэрэм зидунай зыхъожьыгъэхэм якъэбар зэрыт тхъапэхэр къызІэкІигъэхъанхэм фэшІ полицием иучастковэ нэгъыри 3-мэ ыкІи отделым иоперативнэ дежурнэ ахъцэ къуальхъэ якартэхэм афыригъэхъагъ.

Джащ фэдэу хъадэм ифэлэ-фашІэхэр зыгъэцэкІэрэ организацием илофшІэ полицием икёулыкхушІэхэм къуальхъэ зэраритыгъэм къыхэкІэу ащІи уголовнэ лоф къыфызэІуахыгъ.

ЩынэгъончъэнымкІэ федеральнэ къулыкху и ГъэлорышІапІэу Адыгеим шыІэм къыгъэхъазырыгъэ материалхэмкІэ Урысыем и Следственнэ комитет АР-мкІэ иследственнэ ГъэлорышІапІэу уголовнэ лофхэр Тэхъутэмыкёе район хъыкум иІэкілгъэхъагъэх.

Мы мафэм ехъулгъэу следственнэ ыкІи процессуальнэ лофтхъабзэхэр рагъэкІокІых, уголовнэ лофым изэхэфын лгъагъэкІуатэ. Санкцием къызэригъэнафэрэмкІэ, илъэси 8-м нэс хъапс мыщ пылгъ.

Ахъцэ къольхъэ тын-Іыхыным пэшлуклогъэнымкІэ хэбзэухъумэкІо къулыкхуэхэм ялофшІэн шІуагъэ къытэу зэхашэным лгъэкІэу яІэр рахьылгъэныр, обществэмкІэ шынагъоу щыт бзэджэшлагъэхэр нахъ макІэ шІыгъэнхэр прокуратурэм илофшІэхэм пшъэрылгъэу зыфагъэуцужьыгъэхэр ащыщ.

**КИАРЭ Фатим.**



## Гандбол

## «Адыифым» шлуахыгъ

Урысыем и Суперлигэ щешэрэ «АГУ-Адыифым» эклэлыкюу теклоныгы 4 кыдыхыгъ, ау зичэзыу ешлэгъоу «Кубань» дырилагэр шлуахыгъ.

«Кубань» (Краснодар) — «АГУ-Адыиф» — 36:26.

Іагуаор кылапчъэм дзэйдзагъэхэр:

Болоба — 6, Кобл — 5, Дворцеваяр — 4, Томилинар — 3, Краснокут-



скаяр — 2, Бондаренкэр, Голуновар, Коваленкэр, Кавера, Кисленкэр, Алексева — 1.

Апэрэ таймым командэхэм эффэдэ ешлэкъагъэлъэгъуагъ плѳми ухэукъоштѳп, теклоныгъэр кыдэзыхыщтыр кыэшлэгъоягъ. Пчъагъэр 17:15-у ар аухыгъ. Ау ятлонэрэ таймым тикомандэ нахъ макъ кыдэхыгъэр. «Кубань» иешлакъэ ригъэхыгъ, мыщ хэт спортсменкэхэм адзыгъэ Іагуаом щыщэу процент 65-рэ кылапчъэм дѳфагъ. Арэу щыт нахъ мышлѳми, «АГУ-Адыифым» икыэлѳпчѳлутэу Екатерина Пивневар дѳгъоу ешлагъ, Іагоо 14-у кыадзыгъэм щыщэу 5-р кыызѳклѳдзѳжыгъ.

Мы зѳлукълѳгъум юуж Адыгеим икомандэ я 7-рэ чыплѳм кызнагъ. Пѳрытыныгъэр алыгъ «Ростов-Дон» ыкѳи «ЦСКА».

Кыкѳлѳлыкѳлошт ешлѳгъур «АГУ-Адыифым» Мыекъуапѳ щырилѳшт, чѳѳпыюгъум и 28-м Звенигород икомандэу «Звездам» лукѳлѳшт, ар маѳѳм сыхатыр 2-м рагъѳжѳшт.



## Бокс

## Мыекъѳпѳ районуыр анахъ лъѳш

Джѳджѳ спорт еджаплѳу А. Ж. Галстян ыцѳэ зыхы-рѳм изѳлухыгъэ зѳнѳкѳюкѳу Мыекъѳпѳ районуым испортсменхѳм теклоныгъэр кыщыдахыгъ.

Тренерэу Григорий Бегларян ыгъѳсѳрѳ нѳбгыри 7-мѳ муниципалитѳтыр кыагъѳлѳгъуагъ, нѳбгырѳ пѳпчѳ зѳлукълѳгъуми 2 илагъ, ахѳр эклѳ кыахыгъ.

Адыгеим ыкѳи Краснодар краим яспортсмени 150-рѳ зѳнѳкѳюкѳум хѳлѳжыагъ. Мѳфитлѳм кыкѳлоцѳ ахѳм заушѳтыгъ.



Къатхѳхѳрѳм яшлѳшрѳ редакциѳм иѳппыкѳлѳхѳмрѳ зѳтемыѳѳнхѳ альѳкѳлышт.

Нѳкѳлѳбгъѳр зыгъѳхѳязырыгъэр БЗѳШЮ Асхѳад.

Зѳхѳзышагъѳр ыкѳи кыдѳзѳы-гъѳкѳырѳр: АР-м лъѳпкѳ Іѳѳхѳм-клѳ, Іѳкѳыб кѳѳралхѳм ащысѳѳурѳ тильѳпкѳѳгъухѳм адырѳІѳ зѳпхыныгъѳхѳмклѳ ыкѳи кѳѳбар жъугъѳм иамалхѳмклѳ и Комитѳт  
Адресыр: 385000  
кѳ. Мыекъуапѳ,  
ур. Крѳстьянскѳр, 236

Редакциѳр зыдѳщыІѳр: 385000,  
кѳ. Мыекъуапѳ,  
ур. Первомайскѳр, 197.  
Тѳлѳфонхѳр: приемнѳр: 52-16-79

Редакциѳм авторхѳм кѳѳихырѳр А4-клѳ заджѳхѳрѳ тхѳапѳхѳу зипчѳагъѳклѳ 5-м емыхъухѳрѳр ары. Сатырхѳм азыѳагу 1,5-рѳ дѳлѳѳу, шрифтыр 12-м нахъ цѳыкѳунѳу щытѳп. Мы шапхѳѳхѳм адимыштѳрѳ тхыгъѳхѳр редакциѳм эклѳгъѳклѳжыых.  
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхѳатыгъѳр: Уѳ-м хѳутын Іѳѳхѳмклѳ, телѳрадиокѳѳтын-хѳмклѳ ыкѳи зѳлѳы-Іѳсыклѳ амалхѳмклѳ и Министѳрствѳ и Темыр-Кавказ чыплѳ гъѳлѳры-шланѳ, зѳраушыхѳатыгъѳ нѳмерыр  
ПІ №ТУ23-00916

Зыщыхѳаутырѳр АО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,  
кѳ. Мыекъуапѳ,  
ур. Пионерскѳр, 268

Зѳклѳмклѳ пчѳагъѳр 4035  
Индѳксхѳр П 4326  
П 3816  
Зак. 1795

Хѳутыным узщыкѳлѳтхѳнѳу щыт уахѳтѳр Сыхѳатыр 18.00  
Зыщыкѳлѳтхѳгъѳхѳ уахѳтѳр Сыхѳатыр 18.00

Редактор шъхѳѳІѳр Мѳщлѳжѳ С. А.

Редактор шъхѳѳІѳм игуадзѳр Тѳу З. Дз.

Пшѳѳѳдѳкѳыжъ зыхырѳ секретары  
Тхѳаркѳѳхѳѳ А. Н.